

DEMOCRATIA

-REGIM POLITIC- NECESAR PENTRU OMENIRE IN SECOLUL AL XXI-LEA

I.Scurt istoric

Cuvantul **democratie** are o vechime de aproximativ 2005 de ani, provenind din limba greaca in care “demos” inseamna popor (oameni de rand, liberi, barbati, cetateni ai cetatii), iar “kratos” (putere). Prin democratie se intelege puterea poporului, conducerea poporului, de catre popor. Democratia a aparut in Atena in secolul al VI-lea I.Hr ca urmare a reformelor lui Solon urmate de cele al lui Clistene (508 I.Hr) si a culminat sub conducerea lui Pericle (461-430 I.Hr) “epoca de aur” a democratiei ateniene.

Democratia antica din Atena era o democratie directa, deoarece toti cetatenii cetatii (polisului), numai barbatii luau parte in mod nemijlocit la adoptarea deciziilor de interes public.

Cetatea era condusa de un Sfat (Boule) alcatuit din 500 de membri desemnati prin tragere la sorti pe o perioada de un an si pentru maximum doua mandate (trebuia sa fie cetatean atenian, peste 30 de ani).

Adunarea poporului alcatuita din toti barbatii cetateni (cu exceptia sclavilor, strainilor, femeilor).

Adunarea putea decide prin majoritatea simpla asupra oricarei probleme de interes public. Judecatile se tineau in fata unei jurii de 501 membri care luau hotarari prin vot majoritar.

Democratia directa a functionat aproximativ 200 de ani. Ea a fost posibila deoarece in Atena dupa lege numarul cetatenilor era mic (mama, tata atenian-pana la Pericle) dar fata de celelate cetati ale Elladei era un regim politic foarte avansat pentru acele vremuri, asa cum afirma Pericle “ *Nu trebuie sa ne rusinam fata de alte state . . . , pentru ca la noi conducerea statului nu se realizeaza pe cei putini, ci pe cei multi.* “

“Mare era neincrederea ~democratiei~ fata de toti cei carora le delega o particica de putere. Numarul magistratilor grupati in colegii, era o prima precautie. Acestia nu intrau in functie decat dupa ce treceau printr-o cercetare munitioasa care privea atat moralitatea cat si competenta lor. Fiecare magistrat depunea juramant si putea fi oricand destituit printr-un vot al adunarii”. Robert Flaciere, “Grecia in epoca lui Pericle”

Dupa decaderea Atenei regimul politic democratic si notiunea de democratie a disparut. Un caracter relativ de democratie s-a perpetuat in

perioada republicii romane (509 I.Hr – 31 I.Hr) inceputul Principatului lui Octavianus, cand se folosea termenul de cetatean roman (nascut la Roma).

In perioada Evului Mediu nu putem vorbi de regim politic democratic, nici de termenul de “cetatean” in afara de orasele italiene, flamande si cele din Liga Hanseatica.

Termenul de “cetatean” –“citizen” (locuitor al cetatii) revine in Europa la sfarsitul secolului al XVIII-lea odata cu Revolutia franceza din 1789, odata cu adoptarea Declaratiei Drepturilor Omului si Cetateanului la 26 august 1789.

Democratia antica a fost o democratie directa, insa pe masura ce comunitatile sau dezvoltat din punct de vedere demografic, conducerea acestora de catre toti cetatenii nu a mai fost practic posibila.

In epoca moderna, locul **democrațiilor directe** a fost preluat de **democratia reprezentativa** dar s-a preluat si s-a inradacinat ideea separarii puterilor precum in Atena antica (legislative, executive, judecatoreasca) element de baza al democratiei.

Primele state democratice moderne au fost Marea Britanie si S.U.A.

Dupa parerea mea nu exista legatura directa intre forma de guvernare si regimul politic, deoarece intr-un stat monarhic se poate instaura un regim politic democratic, dupa cum intr-o republica se poate instaura un regim politic nedemocratic, cu toate ca Alexis de Tocqueville in lucrarea sa “Despre democratie in America “ (1835-1840), sustine ca democratia presupune in mod obligatoriu ca forma de stat republica.

In Marea Britanie primul pas spre democratie a fost facut in 1689 “Bill of Rights”(Declaratia Drepturilor) prin care se separa puterea executiva, regele Wilhelm III Orania si puterea legislativa Parlamentul, iar in S.U.A Constitutia din 1787, pe care o consider prima constitutie moderna (care dadea drept de vot tuturor barbatilor indiferent de avere).

Secolul al XIX-lea aduce o rabufnire a ideilor democratice in timpul miscarilor revolutionare din 1848-1849 (incercari de instaurare a unor regimuri democratice in Paris, Viena, Ungaria, Tara Romaneasca) reprimare insa de regimuri totalitare.

Dupa Primul razboi mondial (1918) in Europa in majoritatea tarilor se vor instaura regimuri politice democratice (Cele 14 puncte ale lui Wudrow Wilson), dar sub presiunea fortelor de extrema stanga sau dreapta (bolsevism, fascism, nazism), ele vor fi eliminate, fiind inlocuite cu regimuri totalitare de diferite nuante.

Dupa al doilea razboi mondial lumea se imparte in doua tabere – democratiile apusene si asa numitele “democratii populare” sub influenta sovietica (incercari de iesire 1956 Ungaria, 1968 Cehoslovacia, etc).

In ultimele doua decenii ale secolului al XX-lea are loc prabusirea sistemului comunist, iar fostele tari membre revin la regimuri democratice mai mult sau mai putin autentice in functie de conditiile proprii.

II. Societatea democratica si valorile ei.

Vorbind despre democratie ma gandesc din nou la Alexis de Tocqueville care spunea ca democratia este un “produs inevitabil al istoriei” – ca democratia trebuie invatata pentru ca ea nu este o stare impusa pentru vecie si ca o pandesc nenumarate primejdii (lipsa libertatilor cetatenesti, partid unic, cenzura, xenofobia~ura fata de straini~, rasism, anti-semitism, nerespectarea drepturilor minoritatilor, etc).

Democratia presupune existenta unor valori de baza, cum ar fi: libertatea, dreptatea si egalitatea (principii scrise pe frontispiciul revolutiei franceze din 1789) principii pe care le consider perene.

Dupa parerea mea acestea reprezinta idealuri pentru care oamenii au luptat intotdeauna si in acelasi timp sunt repere de baza care sa reglementeze viata cotidiana intr-o societate moderna actuala.

Democratia ca regim politic are niste caracteristici de baza :

- a) separarea puterilor in stat (legislativ, executiv, judecatoresc) precizez ca forma clasica a principiului separarii celor trei puteri in stat a fost data de catre filozoful francez Montesquieu in 1748 in lucrarea “Spiritul legilor” in care afirma legatura de verificare si echilibrare reciproca intre ele
- b) pluralismul politic, adica existenta a mai multor partide politice cu ideologii diferite (in Romania s-a realizat dupa 1990) ~ consider ca sunt prea multe partide. Constitutia Romaniei (art. 8-al. 1 Pluralismul in societatea romaneasca este o conditie si o garantie a democratiei constitutionale).
- c) legitimitatea puterii, in sensul ca puterea se sprijina pe adeziunea majoritatii cetatenilor. John Hallowell afirma ca “in democratie guvernarea este legitima daca se sprijina pe consimtamantul celor guvernati, de aceea este o guvernare bazata pe persuasiune si dezbatere”. Aceasta idee a fost formulata prima data in Declaratia de Independenta americana 4 iulie 1776 (scrisa de Thomas Jefferson) in care se stabilea dreptul poporului de a schimba forma de guvernament care ii lezeaza drepturile si sa stabileasca alta potrivit intereselor sale.
- d) luarea deciziilor pe baza principiului majoritatii
- e) realizarea impartiala a justitiei in numele legii. Constitutia Romaniei (art. 16 al. 2 “Nimeni nu este mai presus de lege”)

f) garantarea prin Constitutie a drepturilor si libertatilor cetatenesti. Oamenii trebuie sa traiasca in libertate. Statul democratic garanteaza si promoveaza libertatile personale, in limite stabilite de lege (democratia= poti face orice pana nu deranjezi pe altii). Cetatenii trebuie sa aiba dreptul la opinii proprii si totodata sa se bucure de securitatea personala, a bunurilor, libertatea de exprimare, dreptul de a-si alege conducatorii si de a decide in probleme de interes public. In viata de zi cu zi acestea nu sunt usor de realizat pentru ca pe terenul libertatii de exprimare se pot confrunta valori de baza ale democratiei cu idei antidemocratice. Esenta democratiei o constituie participarea cetatenilor la viata publica ceea ce presupune, preocupare pentru problemele comunitatii, responsabilitate, interes pentru evenimentele sociale majore dezbatute in mass-media si chiar angajare politica.

g) guvernantii sunt supusi legilor si sunt limitati in actiunile lor de catre lege
Toate aceste principii trebuie sa asigure un stat de drept, in care se poate realiza un regim politic democratic in care domneste legea. O democratie nu poate functiona de la sine, fara contributia cetatenilor. A fi cetatean intr-un stat democratic este un lucru care se invata de-a lungul intregii vietii. In afara educatiei pe care o primim in familie, apoi in scoala, formarea noastra ca cetateni este determinata de multi alti factori, a caror influenta poate fi buna sau rea.

John Hallowell spunea ca “ Democratia este guvernarea poporului, este sansa si responsabilitatea lui. Democratia este cea mai buna ocazie pe care individul a avut-o vreodata de a participa la viata sociala, de a hotari propriul destin politic, dar si cea mai mare responsabilitate”.

Pentru ca democratia sa poata functiona, membrii societatii trebuie sa detina o cultura politica specifica. In absenta acesteia, democratia nu poate supravietui, institutiile democratice nefiind suficiente.

BIBLIOGRAFIE:

Robert Flaceliere, Grecia in epoca lui Pericle

Dictionar filozofic, 1973, p 134

Imanuel Geiss, Istoria lumii, pp 96, 106, 107, 108, 111

Constitutia Romaniei

Montesquieu, Spiritul Legilor

Cultura Civica, manual cls. VII, ed Humanitas, 1999

Petre Zoltan, clasa XI

Colegiul National “Samuil Vulcan”, Beius